

בלי ויכוח בדרך לסיפוח – שנה לממשלת בנט לפיד

העמקת ההתנחלויות, הגירוש והדיכוי

פרוייקט מעקב התנחלויות, שלום עכשיו, יוני 2022

תוכן העניינים:

הקדמה

I. **בניה ופיתוח בהתנחלויות** - עליה משמעותית בכל הפרמטרים: קידום תכניות, פירסום מכרזים, התחלות בניה, תמיכה בפינוי משפחות במזרח ירושלים

II. **העמקת גירוש הפלסטינים** - עליה משמעותית בהריסות לפלסטינים, מניעת היתרי בניה ותכניות לפלסטינים, תוספת 40 מיליון ש"ח ל"אכיפה" נגד פלסטינים, עליה ניכרת באלימות מתנחלים, הכרזה על שמורת טבע ענקית

III. **העמקת הדיכוי** - עליה במספר ההרוגים הפלסטינים, הר הבית/אלחרם א-שריף, מפגני שנאה ואלימות בחסות המשטרה והצבא, חוק האזרחות

IV. **המסר הכפול של הממשלה** - מבטיחים ולא מקיימים

V. **כניעה מוחלטת ללחצי המתנחלים**

הריסת בית לפלסטינים

בנייה בהתנחלות

הקדמה

ממשלת בנט-לפיד החלה את דרכה ב-13/6/21 עם הבטחה שלא לשנות את המצב בשטחים. רה"מ בנט אמר בנאומו בווינגטון עם כניסתו לתפקיד: "לא נספח שטחים ולא נקים מדינה פלסטינית". בשל ההרכב המגוון של הממשלה שכוללת גורמים מימין ומשמאל ניתן היה לצפות כי הממשלה תנקוט מדיניות מאוזנת ולא תפעל באינטנסיביות לסיפוח או לנסיגה.

אלא שאחרי שנה ניתן לקבוע באופן ברור כי מדיניות הממשלה הנוכחית לא רק ממשיכה את מדיניות ממשלות נתניהו אלא אף מעמיקה יותר את ההתנחלות, הגירוש והדיכוי בשטחים. מדיניות של בניה והרחבה של ההתנחלויות והתשתיות מצד אחד, ומדיניות של מניעת תכנון והיתרי בניה, הריסות והגבלות על פלסטינים. למעשה מדובר במדיניות של סיפוח, גם אם לא רשמי, של השטחים לישראל והפיכתנו למדינה אחת שבה שתי מערכות חוקים לשתי אוכלוסיות.

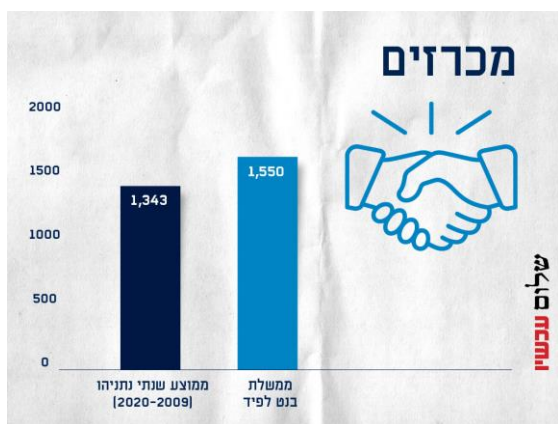
הדברים הללו נעשו כמעט **ללא שום ויכוח בתוך הקואליציה**. המפלגות שעל פי הצהרותיהן תומכות בפתרון של שתי מדינות, לא הביעו כל עניין בסוגיות של ההתנחלות והשליטה בשטחים, לא הציבו דרישות, לא הביעו התנגדות ואפילו לא מחאה על מהלכים הרסניים שנעשו ע"י הממשלה, למעט קולות בודדים בלבד. בניגוד לכל הממשלות בעבר, לא היה כל מנגנון או פורום בממשלה להתייעצות וקבלת החלטות בנוגע למדיניות בשטחים. בהיעדר פורום כזה, שרים בממשלה יכלו לקבוע בעצמם צעדים מרחיקי לכת בתחום סמכותם. שר השיכון דאג לקדם את **התכנית בעטרות**, לפרסם מכרז להקמת **התנחלות חדשה ליד אריאל** ועוד. גם בסמכותו כשר לענייני ירושלים הוא פעל באין מפריע להעמקת ההתנחלות במזרח העיר, וכמובן שר הביטחון הפעיל את סמכויותיו הנרחבות בשטחים ללא כל פורום התייעצות ממשלתי.

תומכי שתי המדינות בממשלה לא פעלו למנוע את הפעולות הללו, לא דרשו התייעצות והשאירו את המדיניות בשטחים בידי תומכי ההתנחלות. ולא עוד אלא שתומכי ההתנחלות בממשלה **זכו להצדקה ולגיטימציה משר החוץ ואיר לפיד**, עם התדמית המתונה שלו כמי שאינו בעד העמקת ההתנחלות, והוא לקח על עצמו את התפקיד להסביר ולהצדיק את מדיניות הימין של ממשלתו מול הביקורת הבינלאומית.

I. בנייה ופיתוח בהתנחלויות

1. נתוני בניה ותכנון - בכל הפרמטרים המרכזיים חלה עליה משמעותית ביחס לממוצע בשנות נתניהו:

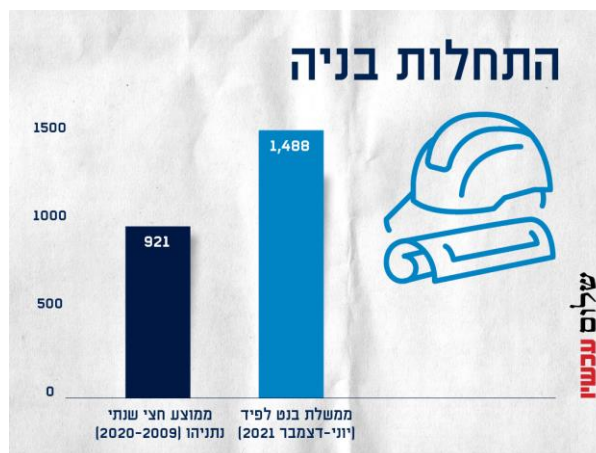
בתכנון חלה עליה של 26%, עם קידום תכניות ל-7,292 יח"ד בהתנחלויות, לעומת ממוצע שנתי של 5,784 יח"ד בממשלות נתניהו (הממוצע כולל את השנים 2012 עד 2020 שבהן קיים מידע).

מכרזים - ממשלת בנט לפיד פרסמה מכרזים ל-1,550 יח"ד בהתנחלויות לעומת ממוצע שנתי של 1,343 יח"ד בשנה בממשלות נתניהו (עליה של 15%).

בין המכרזים גם מכרז להקמת התנחלות חדשה ליד אריאל, וכן לראשונה מכרז ל-98 יחידות דוור בהתנחלות שבות רחל, שבדרך כלל לא מנוהלת ע"י מכרזים. המכרז בשבות רחל הוא חלק מהמאמץ לייצר רצף התנחלותי שחותך את לב הגדה המערבית לרוחב בין עלי, שילה, עמיחי והמאחזים שסביבם.

התחלות בניה - קפיצה של 62% בהתחלות בניה בהתנחלויות עם כניסת הממשלה החדשה*. לפי נתוני למ"ס במחצית השנה השניה של 2021 (יוני עד דצמבר 2021) החלו להיבנות בהתנחלויות 1,488 יח"ד חדשות, לעומת ממוצע חצי שנתי של 921 יח"ד בשנות נתניהו (2009 עד מחצית 2021).

* חשוב לציין שהתחלות הבניה בשטח הן בדרך כלל תוצאה של מדיניות קודמת, התכנון

ואישורי הבניה התקיימו שנים או חודשים קודם לכן. האינדיקציה מנתונים אלה על מדיניות הממשלה הנוכחית היא בעיקר שהיא לא עצרה את הבניה.

2. תכניות עם השלכות אסטרטגיות - לא רק מספר יחידות הדיור מעיד על המדיניות אלא גם המיקום שלהן וההשלכות הגיאוגרפיות והמרחביות שלהן. ממשלת בנט-לפיד קידמה שורה של תכניות אסטרטגיות שפוגעות באופן הרסני במיוחד בסיכוי לשלום ובאפשרות להקמת מדינה פלסטינית או אף לפיתוח פלסטיני כלשהו: [התכנית ב-E1](#), [בעטרות](#), [הרחבת הגן הלאומי](#) מסביב לעיר העתיקה, [התנחלות חדשה ליד אריאל](#), תכנית לחיבור [בין הר חומה וגבעת המטוס](#), [השלמת התכנון ב-E2](#), תחילת הבניה של [התנחלות חדשה בחברון](#) ועוד.

כל התכניות הללו, יחד עם אחרות, הופכות את המציאות בין הירדן לים למציאות של מדינה אחת בשליטת ישראל, שבה לפלסטינים אין כל זכויות.

אזור ההתנחלות המתוכננת [בעטרות \(קלנדיה\)](#). ברקע בתי שכונת כפר עקב הפלסטינית. מזכיר המדינה בלינקן התקשר לבנט כמה ימים לפני הדיון בתכנית והבהיר את ההתנגדות האמריקנית. למרות ההבטחה, הדיון לא בוטל, אלא שהוחלט לדחות את הדיון בתכנית לעריכת סקר סביבתי.

3. מאחזים חדשים – תחת ממשלת בנט-לפיד הוקמו בשטחים 6 מאחזים: גבעת הדגל בדרום הר חברון, קרני ראם באזור סלפית, חוות מבואות יריחו מצפון ליריחו, החווה של יוליוס בצפון הבקעה, החווה המזרחית של נריה בבקעה, וגבעת אוהבי-יה ממערב לבית לחם.

יש לציין שבניגוד למדיניות הממשלות הקודמות, נדמה שנעשה מאמץ מסויים למנוע הקמה של מאחזים חדשים. לשלום עכשיו ידוע על לפחות ארבע מאחזים חדשים שהוקמו אך פונו מיד לאחר הקמתם. ככל הנראה חלה גם עליה מסויימת בפעולות ההריסה כלפי מאחזים קטנים של נוער גבעות (כ-30 פעולות הריסה בכ-7 מאחזים קטנים), אך בכל המקרים הללו לא נעשו פעולות למניעת חזרתם וכל מה שנהרס נבנה מחדש בתוך ימים אחדים.

המאחזים החדשים, ובמיוחד החוות החקלאיות, הם [חלק מאסטרטגיה](#) להשתלטות על אלפי דונמים ודחיקת הפלסטינים מהסביבה.

המאחז "חוות מבואות יריחו" שהוקם באוגוסט 2021. המתנחלים במאחז פועלים באופן יומיומי לגירוש רועים פלסטינים מהאזור [ע"י הטרדות ואיומים](#).

4. **תמיכה בפינוי משפחות במזרח ירושלים לטובת התנחלויות** – ממשלת בנט-נתניהו נדרשה כמה פעמים לסוגיה הבוערת של [נישול משפחות פלסטיניות במזרח ירושלים](#). בית המשפט העליון ביקש את עמדת היועמ"ש לממשלה בסוגיה, ולמעשה העניק לממשלה הזדמנות נוחה לסייע במניעת הנישול המאסיבי. אך כמו במקרה של שיח ג'ראח בשלהי כהונת נתניהו, כך גם במקרה של [בטן אלהוא](#) [בסילוואן](#), עמדת הממשלה באמצעות היועמ"ש היתה שהיא אינה מתערבת. במקרה של משפחת סומרין מסילוואן היא אף [תמכה בפינוי המשפחה לטובת מתנחלי עמותת אלע"ד](#).

בינואר 2022 אפשרה הממשלה לעיריית ירושלים להרוס את [בית משפחת צאלחיה בשיח ג'ראח](#), לטובת הקמת בית ספר, זאת למרות הרגישות העצומה ולמרות שבסופו של דבר בית הספר המתוכנן בכלל לא אמור להיבנות על חורבות בית המשפחה אלא לצדן.

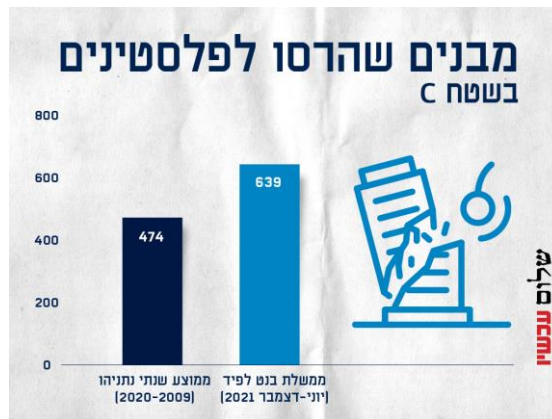
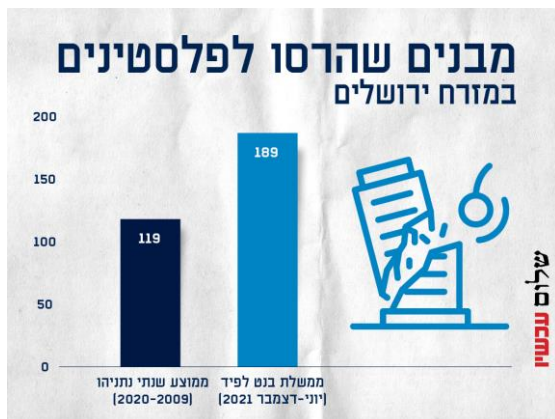
בתמונה: משפחת צאלחיה מתבצרת על גג ביתה לפני ההריסה, 17/1/21.

II. העמקת גירוש הפלסטינים

מאמצי נישול הפלסטינים מאדמותיהם באזור C ודחיקתם אל המובלעות המצומצמות של אזורי A ו-B, הם תמונת הראי של העמקת ההתנחלות. לצד השתלטות על אלפי דונמים ע"י בניית התנחלויות ומאחזים חקלאיים, פועלת הממשלה לגירוש-בפועל של הפלסטינים מאזור C ע"י מניעה של היתרים ותכנון מצד אחד, והריסות מבנים ותשתיות ומניעת חיבור למים, מצד שני.

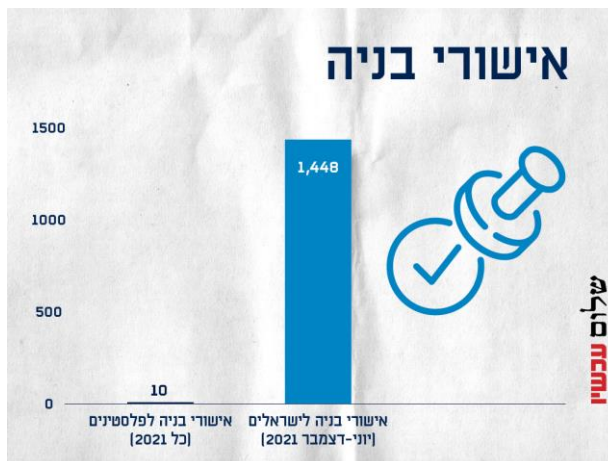
1. הריסות - בשנה מאז הקמת ממשלת בנט-לפיד (נכון ל-6/6/22) – המינהל האזרחי **הרס 639 מבנים** של פלסטינים באזור C בשטחים. כתוצאה מכך 604 אנשים איבדו את ביתם. **מדובר בעליה של 35%** לעומת הממוצע השנתי בשנות נתניהו (474 מבנים בשנה). במזרח ירושלים **נהרסו 189** מבנים ו-450 פלסטינים נותרו ללא קורת גג. **מדובר בעליה של 59%** לעומת הממוצע השנתי בשנות נתניהו (119 מבנים בשנה).

כמו כן, נעשו עליות מדרגה בניסיונות לגרש קהילות שלמות **בחומסה בבקעת הירדן, בראס א-תין ובמסאפר יטא**.

מקור נתוני ההריסות **משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים** (אוצ'ה).

2. מניעת אישורי בניה לפלסטינים - בכל שנת 2021 אושרו בסך הכל 10 היתרי בניה לפלסטינים לעומת 1,488 יחיד שהחלו להיבנות בהתנחלויות רק בחצי השנה השני של שנת 2021 (ובכל השנה 2,526 יחיד, לפי **נתוני למ"ס**). ספירת התחלות הבניה בהתנחלויות ע"י הלמ"ס מבוססת על היתרי הבניה, כך שהנתון הוא אינדיקציה למספר ההיתרים. מספר ההיתרים לפלסטינים נמסר ע"י סגן שר הביטחון לכנסת.

3. **תכניות בניה לפלסטינים** - בעוד שבהתנחלויות אושרו 55 תכניות ל-7,292 יח"ד, לפלסטינים אושרו **6 תכניות עם 1,303 יח"ד** (חלק ניכר מהן כבר בנויות בשטח, ולמעלה ממחציתן (663 יח"ד) הן באזור ג'נין שמרוחק מכל התנחלות או נוכחות ישראלית).

4. **תוספת כ-40 מיליון ש"ח ל"אכיפה" נגד פלסטינים** - הממשלה העבירה תקציב של **18.5 מיליון ₪** למה שהיא קוראת במונח המכובס "אכיפה בשטח C". התקציב מיועד למינהל האזרחי לתוספת 46 עובדים, רכישת כלי רכב וציוד לפקחים לצורך הגדלת כמות ההריסות וההחרמות ודחיקת פלסטינים מאדמותיהם. בנוסף, ביולי 2021 אישרה ועדת התמיכות של משרד ההתיישבות **העברה של קרוב ל-19 מיליון ₪** לרשויות מקומיות בשטחים לצורך הקמת יחידות פיקוח "פרטיות" משלהן.

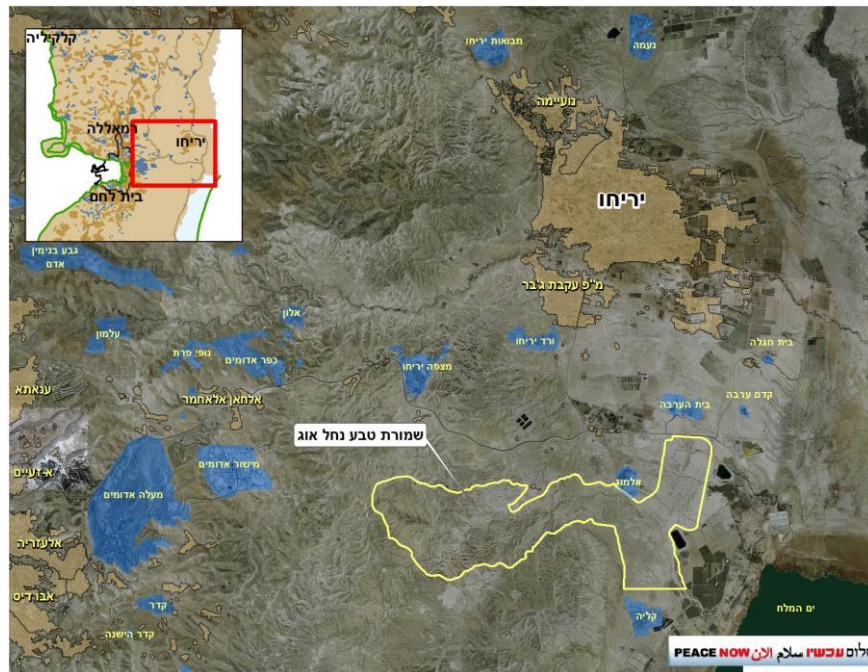
5. **עליה ניכרת באלימות מתנחלים** – תחת ממשלת בנט-לפיד נרשמה עליה של כ-45% במספר מקרי האלימות של מתנחלים נגד פלסטינים ורכושם, ממוצע של 20 מקרים בחודש במהלך השנה הקודמת, לממוצע של 29 מקרים בחודש (מדובר רק באותם מקרים **שתועדו ע"י בצלם**). חשוב לציין **שאלימות המתנחלים** היא כלי משמעותי בגירוש ובנישול הפלסטינים. לא אחת תוקפים מתנחלים, בעיקר מהמאחזים החקלאיים, רועים וחקלאים פלסטינים ומגרשים אותם בכוח ובאיומים מאדמותיהם. במאחז חומש נמצא **קומץ קטן** של מתנחלים בניגוד לחוק, על אדמות פרטיות, **ומונע בכוח מבעלי הקרקע** הפלסטינים להתקרב לאדמתם. הם נהנים מתמיכה של פוליטיקאים מימין, כולל של חברים בממשלה, **ובתשובתה לעתירת התושבים** הפלסטינים נמנעה הממשלה מלהתחייב על מועד לפינוי המתנחלים האלימים.

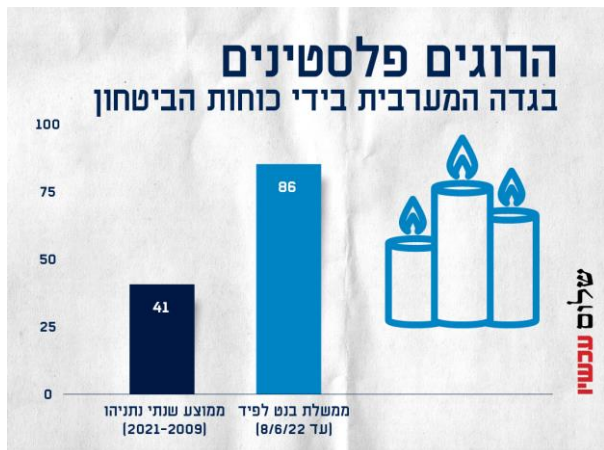
האחריות המלאה למניעת אלימות מתנחלים מוטלת על הממשלה, על גורמי האכיפה מחד שאמורים לתפוס ולהרתיע את התוקפים, ועל צה"ל מאידך שאמור למנוע את התקיפות ולהגן על התושבים הפלסטינים שנמצאים תחת שליטת ישראל.

6. הכרזה על שמורת טבע ענקית – בצעד חריג, הביאה ממשלת בנט-לפיד להכרזה על 22,000 דונם כ"שמורת טבע" באזור נחל אוג. המשמעות היא כי מעתה כמעט ולא יוכלו הפלסטינים לעשות כל שימוש בקרקע הזאת, אף לא מרעה וחקלאות, כולל בעלי הקרקעות החוקיים.

III. העמקת הדיכוי

תחת ממשלת בנט-לפיד המשיכה מגמת ההחמרה בפעולות הדיכוי והאלימות הממוסדת כלפי הפלסטינים, סמליהם הלאומיים והדתיים, ואף כלפי חייהם.

1. הרוגים – מספר ההרוגים הפלסטינים מידי כוחות הביטחון הישראלים הוכפל. תחת ממשלת בנט-לפיד נהרגו בידי כוחות הביטחון 86 פלסטינים בגדה המערבית לבדה לעומת הממוצע השנתי תחת ממשלות נתניהו שעמד על כ-41 הרוגים בשנה (לפי נתוני בצלם).

2. הר הבית-אלחרם א-שריף – ממשלת בנט-לפיד המשיכה את מגמת ממשלות נתניהו בשינוי המציאות בהר הבית ושחיקת הסטטוס קוו. נמשכה העליה במספר המשתתפים בעליות המאורגנות להר הבית, ובמספר המקיימים תפילה בגלוי על ההר. הממשלה איפשרה לח"כ בן גביר לערוך ביקורים פרובוקטיביים בהר הבית (דבר שנמנע ממנו תחת ממשלת נתניהו). ביום ירושלים נראו תמונות חסרות תקדים של אלפי ישראלים שרים ורוקדים במקום המקודש כאילו שמצעד הדגלים הגיע להר הבית, עם שיא של למעלה מ-2,600 מבקרים מאורגנים ביום אחד. באותו זמן, מנעה המשטרה מפלסטינים להיכנס להר הבית. תמונות אלה של יהודים שרים ורוקדים בעוד פלסטינים מנועים מלהיכנס הן מימוש של החששות הפלסטינים מפני השתלטות ישראלית על המרחב המוסלמי בהר הבית.

בתמונה: יהודים שרים ורוקדים בהר הבית ביום ירושלים (מתוך סרטון בטוויטר)

3. **מפגני שנאה ואלימות בחסות המשטרה וצה"ל** – ממשלת בנט-לפיד אפשרה את קיום מצעד הדגלים, למרות המתרחשות הגבוהה, ואיפשרה את [אחד ממפגני השנאה](#) המאורגנים הגדולים והאלימים ביותר שהיו בירושלים. באותה רוח החל צה"ל ללוות ולהגן על מתנחלים בפעולות של [הסרת דגלי פלסטין](#) מרחובות כפרים באזור B. אחת מהפגיעות הבוטות ביותר בסמלים פלסטיניים ובכבוד אנושי בסיסי היה בהלוויתם של העיתונאית שירין אבו עאקלה. בעוד שבעולם כולו הביעו זעזוע מהתמונות מההלוויה, למעט ציוץ של השר עיסאווי פריגי והתחייבות לבדיקה (מוגבלת) של השר ברלב, לא נשמעה בממשלה ולו מילה אחת של ביקורת או הבעת אמפתיה אנושית בסיסית.

4. **הכרזה על ששה ארגוני זכויות אדם פלסטיניים כארגוני טרור** – בצעד חסר תקדים, הכריז שר הביטחון גנץ על [ששה ארגוני](#) חברה אזרחית פלסטיניים כארגוני טרור. בין הארגונים גם ארגוני זכויות אדם מובילים כמו אלחאק ואדאמיר. הממשלה הקודמת, בראשות נתניהו, ניסתה בעבר לשכנע תורמים בינלאומיים להפסיק את הסיוע לארגונים הללו, אך לא העיזה לצאת בהתקפה כה קיצונית ולהכריז עליהם כארגוני טרור לא חוקיים. ממשלת בנט-לפיד [ניסתה להסביר](#) לעולם את המהלך, אך מדינות העולם לא הצטרפו להכרזה, וכמה גופים בינלאומיים אף קבעו כי [ישראל לא סיפקה ראיות מספקות](#) להכרזה.

5. **חוק האזרחות - אחרי שתוקף החוק הקודם פקע ביולי 2021, החליטה הממשלה לחדשו.** הקואליציה של ממשלת בנט-לפיד חוקקה את "חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה) התשפ"ב – 2022" שאוסר הענקת מעמד חוקי בישראל לבני ובנות זוג פלסטיניים של אזרחים ישראלים. מדובר באפליה בוטה שמונעת מאזרחי ישראל לממש את חופש הבחירה שלהם בבני ובנות זוג כרצונם, ומונע מזוג שאחד ממנו תושב השטחים להתגורר יחד בישראל.

IV. המסר הכפול של הממשלה: מבטיחים ולא מקיימים

ממשלת בנט-לפיד משחקת משחק כפול ולמעשה מנסה להוליך שולל את ידידות ישראל בעולם. מצד אחד מבטיחה שלא לפגוע בסיכוי לשלום, מבטיחה לשמור על החוק, אך מצד שני – ממשיכה במדיניות ההתנחלות ההרסנית ומאפשרת את העבריינות בהתנחלויות. שר החוץ לפיד נשלח להסביר, לתרץ ולהבטיח אבל המדיניות בפועל נמשכה.

כך למשל, כאשר הפעילו האמריקנים לחץ בנושא E1, הממשלה הבטיחה להוריד את התכנית מסדר היום, אך כעבור כמה חודשים, [התכנית חזרה לקידום](#). כך גם לגבי [הרחבת הגן הלאומי](#) מסביב לעיר העתיקה – התכנית הורדה מסדר היום במאוס, אך נקבעה לדיון באוגוסט; כשכנסו מתנחלים [לנכס אסטרטגי ברובע הנוצרי](#), הבטיח משרד החוץ להוציא אותם, אך בפועל הם נשארו שם באבטחת המשטרה; וגם [התכנית בעטרות](#) לא באמת הורדה מסדר היום למרות הבטחת הממשלה, אלא רק נדחתה להשלמת סקר סביבתי.

בתחום אחר, העולם עקב מקרוב מאוד על ההתפתחויות בהר הבית/אלחרס א-שריף בתקופת הרמדאן, והמשטרה אכן מיתנה מאוד את תגובותיה, אך מיד אחרי הרמדאן הוסרו כל הלחצים והמשטרה תקפה

בברוטליות את הלוויתה של העיתונאית שירין אבו עאקלה, ואיפשרה למצעד הדגלים להגיע למעשה עד הר הבית, ולהפוך [למפגן השנאה המאורגן](#) הגדול והבוטה ביותר מאז 1967. לצד ההבטחות (שלא קוימו) לעצור ולבטל תכניות, היו גם תמיד נסיונות "הסברה". כך למשל, כאשר אושרה תכנית לשכונה חדשה במזרח ירושלים, "[גבעת השקד](#)" עם 473 יח"ד, משרד החוץ מסר לדיפלומטים שמדובר בסה"כ ב-12 בתים. האמת היא שמדובר ב-12 מתחמים של מגדלים עם מאות יחידות דיור, אך הנסיון היה לעשות רושם שמדובר בתכנית קטנה ולא משמעותית. וכפי שהגדיר זאת אחד ממומחי המדיניות: "הבעיה היא שהממשלה באמת מאמינה ל"הסברה" ולשקרים של עצמה"...

V. כניעה מוחלטת ללחצי המתנחלים

במבחן הראשון שהציבו מתנחלים לממשלה – [בהקמת המאחז באביתר](#) – נכשלה הממשלה כישלון חרוץ. המתנחלים אמנם התפנו מהמאחז, אבל הם השיגו את מטרתם. המבנים שהם הקימו נשארו בשטח, ואת ההתנחלות האזרחית החליפה התנחלות צבאית. צה"ל מחזיק את המאחז באופן קבוע, החיילים נאלצים לשמור על נקודה שאותה קבעו מתנחלים פורעי חוק, ובמסגרת ההגנה עליה כבר נהרגו 9 תושבים פלסטינים מהכפר ביתא הסמוך, מאש כוחות הביטחון. אפילו את [המאחז בחומש](#), שבו קומץ מתנחלים לא רק מפריס את חוק ההתנתקות ופולשים לאדמות פרטיות של פלסטינים, אלא שהם גם נוקטים באלימות קשה כלפי פלסטינים בסביבה, הממשלה מסרבת להתחייב לפנות, אפילו שהוא מהווה מעמסה בטחונית על צה"ל. גם כאשר [נכנסו מתנחלים לבית ג'עברי בחברון](#), ללא כל אישור, בחרה הממשלה לממש את דרישתם ולתפוס את הבית ע"י חיילים בתמורה ל"הסכמה" של המתנחלים להתפנות בלי התנגדות. במקום לאכוף את החוק ולמנוע את הפרתו, הממשלה מצטרפת לעבריינים ומסייעת להם.

המאחז אביתר, יוני 2021 (צילום: טלי מאייר)